FORUM INTERNETOWE JAKO FORMA POPULARYZACJI WIEDZY O KSIĄŻCE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

na przykładzie forum książki dziecięce, młodzieżowe

Agnieszka Maroń
Uniwersytet Śląski
w Katowicach

W tekście skupiono się na problematyce nowego rodzaju popularyzowania wiedzy o książce dziecięcej i młodzieżowej, jakim jest forum internetowe. Na przykładzie forum Książki dziecięce, młodzieżowe, funkcjonującego na portalu Gazeta.pl, przedstawiono zasady funkcjonowania tego narzędzia służącego dzieleniu się wiedzą, refleksją na temat współczesnej produkcji wydawniczej adresowanej do młodych odbiorców. Przedstawiono historię i rozwój forum, które początkowo było miejscem spotkań niewielkiej grupy rodziców poszukujących wartościowych książek dla dzieci, a obecnie stanowi opiniotwórcze medium internetowe współtworzone przez rodziców, twórców, wydawców, bibliotekarzy, księgarzy oraz znawców i pasjonatów literatury. Zanalizowano treści umieszczane na forum w celu wskazania problematyki wzbudzającej największe zainteresowanie oraz tematów przyciągających nowych użytkowników. Omówiono także inicjatywy forum („podforum” Lista Książek dla Dzieci oraz akcja Tropiciele nowości) popularyzujące literaturę dla dzieci i młodzieży oraz ułatwiające innym użytkownikom orientację na współczesnym rynku księgarskim.

Agnieszka Maroń

Mgr Agnieszka Maroń jest absolwentką kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo na Uniwersytecie Śląskim (2010), w 2011 roku rozpoczęła studia doktoranckie w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego. Obecnie jest pracownikiem Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego.

Jej zainteresowania naukowe skoncentrowane są wokół książki dla najmłodszego czytelnika, a w szczególności dotyczą *picturebook*, książki zabawki oraz rynku książki dziecięcej w Polsce.

Agnieszka Maroń jest autorką następujących tekstów: *Harmonijki, tarcze, klapki i żaluzje – książka zabawka na przestrzeni dziejów* („Bibliotheca Nostra” 4[26] 2011) oraz *Recenzja, rekomendacja, informacja, czy promocja? Książki zabawki na łamach magazynów parentingowych w latach 2005-2010* („Nowa Biblioteka” nr 1 [10] 2012).

Agnieszka Maroń is a graduate of the Information and Library Science at the University of Silesia (2010), in 2011 began his doctoral studies at the Institute of Library and Information Science at the University of Silesia. Currently is a librarian of the Library of the Faculty of Law and Administration at the University of Silesia.

Her research interests are centered around books for the youngest readers, especially on *picturebook*, toy book and market of children's books in Poland.

Agnieszka Maroń is the author of the following text: *Harmonicas, shields, flaps and jealousies – a toy book in history* (“Bibliotheca Nostra” 4 [26] in 2011) and the *Book review, recommendation, information or promotion? Toy books on pages of parenting magazines in 2005-2010* (“Nowa Biblioteka” 1 [10], 2012).

Fora internetowe, które stały się niezwykle popularne wraz z początkiem XXI wieku, mają swojego przodka w sieci list dyskusyjnych USENET, powstałej w USA w 1979 roku (Olszański L., 2006, s. 32-33). USENET funkcjonuje w oparciu o aplikację, która umożliwia jego użytkownikom odbieranie z serwera wiadomości utworzonych przez innych uczestników dyskusji oraz przysyłanie własnych komunikatów. Komunikacja za pośrednictwem forum internetowego jest znacznie prostsza, gdyż nie wymaga instalowania dodatkowego oprogramowania, wystarczy standardowa przeglądarka stron WWW. Stało się to możliwe głównie dzięki wykorzystaniu skryptu phpBB, który został utworzony w czerwcu 2000 roku i w ciągu kilkunastu miesięcy podbił Internet, umożliwiając jego użytkownikom wymianę poglądów, dyskusje oraz łączenie się w grupy. Angielska firma phb Limited, tworząca ten skrypt przyjęła jako swoje motto zdanie *We create communities – Tworzymy wspólnoty (phpBB)*, które jest doskonałym odzwierciedleniem współczesnej struktury społeczności internetowej.

W większości przypadków do korzystania z forum internetowego, poza przeglądarką, wymagane jest posiadanie konta poczty elektronicznej, bowiem za jego pośrednictwem następuje weryfikacja nowych użytkowników. Podczas rejestracji użytkownik wybiera *nick* (z ang. *nickname* – przezwisko), pod którym będzie występować na forum. Podawanie jakichkolwiek danych osobowych, takich jak nazwisko, czy choćby imię, nie jest wymagane, więc forumowicze pozostają anonimowi nawet dla administratorów forum. Kiedy internauta staje się pełnoprawnym użytkownikiem forum, ma prawo zarówno do tworzenia nowych wątków, tzn. zaczynania nowych rozmów na wybrany przez siebie temat, jak i dopisywania się w toczących się już dyskusjach. Internauci niezarejestrowani mogą niekiedy uczestniczyć w niektórych dyskusjach jako „goście”, ale najczęściej dysponują możliwością zapoznawania się z wpisami. Są także fora, które w ogóle nie udostępniają wątków „gościom”.

Fora internetowe tworzone są obecnie przy wielkich komercyjnych wortalach internetowych, a także przez prywatnych użytkowników, którzy poszukują innych ludzi o podobnych zainteresowaniach i po-

glądach. Na forach integrują się wielbiele motoryzacji, a nawet konkretnych modeli samochodów, podróżnicy, młode matki, majsterkowicze, miłośnicy robótek ręcznych lub przedstawiciele różnych grup zawodowych. Można wyodrębnić dwie główne kategorie forów: fora poświęcone wybranej tematyce lub przeznaczone dla określonej grupy. W tym pierwszym przypadku założyciel forum, który zostaje jego administratorem, najczęściej określa tematykę rozmów i uczula moderatorów, by usuwali wpisy, które poza nią wykraczają. Jeśli jednak na forum spotyka się grupa ludzi, których łączy wiek, zawód, jakieś wydarzenie z życia, a czasem po prostu sposób patrzenia na świat, toczone dyskusje związane są nie tylko z tym jednym wspólnym elementem, ale dotyczą najróżniejszych spraw, zarówno z życia publicznego, jak i prywatnego użytkowników.

Serwis udostępniający fora dyskusyjne gromadzące internautów z najróżniejszych grup społecznych o różnorodnych zainteresowaniach i potrzebach, udostępniła w 2001 roku spółka Agora na portalu gazeta.pl. Pod adresem forum.gazeta.pl utworzono rozbudowaną strukturę, która była w pewien sposób odbiciem zainteresowań i potrzeb informacyjnych internautów. Wyodrębniono fora poświęcone polityce, podróżom, wychowaniu dzieci, zdrowiu, kuchni, motoryzacji, technologiom itp. W miarę wzrostu zainteresowania użytkowników, struktura była rozbudowywana, aż w 2003 roku umożliwiono tworzenie na portalu forów prywatnych. Od tego momentu każdy zarejestrowany użytkownik mógł założyć własne forum; wystarczyło nadać mu nazwę, określić tematykę, wskazać jego miejsce w już istniejącej strukturze oraz ustalić tryb dostępu (czy będzie otwarte dla wszystkich, czy tylko dla wybranych osób) i oczywiście zachęcić innych internautów do uczestnictwa w dyskusjach. Wśród forów prywatnych w dziale „Dziecko” znajduje się także forum *Książki dziecięce, młodzieżowe*, utworzone w lutym 2004 roku przez Iwonę Hardej.

IWONA HARDEJ I JEJ DZIAŁALNOŚĆ PROMUJĄCA LITERATURĘ DZIECIĘCĄ

Założenie forum internetowego poświęconego książkom dziecięcym i młodzieżowym było jedną z pierwszych inicjatyw promujących literaturę dla młodego czytelnika, podjętą przez Iwonę Hardej. W grudniu 2005 roku współtworzyła serwis bromba.pl, „poświęcony dobrej, przyjaznej literaturze dziecięcej nie tylko dla dzieci” (*Dlaczego „Bromba”...*, [online]), w którym znalazły się rekomendacje i recenzje oraz wywiady z polskimi i światowymi twórcami książek dla dzieci. W 2006 roku Iwona Hardej została uhonorowana przez Polską Sekcję IBBY za działalność na rzecz upowszechniania czytelnictwa. Zainicjowała także akcję „Książkowe Pogotowie Ratunkowe”; prowadzi warsztaty i spotkania dla rodziców i innych osób zainteresowanych książką dla dzieci. Jest członkiem Rady Literackiej Fundacji ABCXXI, a od 2010 roku także redaktorem literackiego pisma dla dzieci „Bluszczyk”.

W 2006 roku w wywiadzie na łamach czasopisma „Guliwer” Iwona Hardej opowiadała o procesie powstawania portalu Bromba.pl oraz o funkcjach, jakie ma on spełniać. Najistotniejsze cele to edukowanie odbiorcy książki ilustrowanej i promowanie sylwetek ilustratorów, aby stali się oni twórcami równie znanymi jak pisarze. Ważne jest także ułatwienie rodzicom odnalezienia wartościowych i ciekawych książek na polskim rynku wydawniczym (2006, s. 43-44).

W serwisie wyodrębniono kilkanaście działów:

- „Patronaty”, gdzie prezentowane są książki ukazujące się z logo bromba.pl na okładce;
- „Zapowiedzi” – zgodnie z nazwą dział anonsuje pojawienie się na rynku nowych ciekawych książek;
- „Galeria kartek” – w tym dziale umieszczane są pocztówki wykonane specjalnie dla portalu przez zaprzyjaźnionych ilu-

stratorów. Tematyka kartek nawiązuje do literatury, książek i czytających dzieci;

- „Poczytajki” – recenzje książek, pisane także przez forumowiczów;
- „Obejrzyj” – dział, który promować ma przede wszystkim ilustratorów – zawiera zdjęcia okładek książek uszeregowane według nazwisk autorów ilustracji;
- „Edukuj” – recenzje książek popularnonaukowych;
- „Rozmawiamy” – wywiady z twórcami książek dla dzieci i młodzieży: pisarzami, ilustratorami, tłumaczami;
- „Słuchanki” – recenzje audiobooków i słuchowisk;
- „Po_czytanki” – opowiadania tworzone przez znanych pisarzy specjalnie dla serwisu bromba.pl;
- „Forum” – hiperlink łączący z forum internetowym na portalu gazeta.pl;
- „Linki” – zbiór odnośników do stron wydawców oraz twórców książki dziecięcej.

W konstrukcji położono nacisk na różne formy kontaktu dziecka z książką, nie tylko z tekstem literackim. Nowością w polskim Internecie stało się przedstawianie literatury dziecięcej zwracające szczególną uwagę na twórcę ilustracji. Kształtowanie gustu plastycznego najmłodszych oraz promowanie rodzimych ilustratorów wspiera dział prezentujący „książkowe” pocztówki. Każda z nich jest sama w sobie osobną opowieścią, a ich zbiór daje wgląd w style współczesnych polskich grafików tworzących dla dzieci.

Serwis bromba.pl był wyjątkową inicjatywą, został szybko zauważony i stał się wizytówką Iwony Hardej. Jej sukces zainspirował innych wielbicieli wartościowej książki dla dzieci, którzy zaczęli organizować akcje, wprowadzające najmłodszych w świat książki obrazkowej. W Internecie pojawiły się inne inicjatywy, w tym blogi, których inicjatorzy i twórcy także uczestniczyli w życiu forum *Książki dziecięce, młodzieżowe*.

FORUM KSIĄŻKI DZIECIĘCE, MŁODZIEŻOWE

Profil użytkownika

Pierwszy wpis na forum pojawił się 2 lutego 2004 roku. Iwona Hardej zachęcała wszystkich zainteresowanych do aktywnego uczestnictwa w forum:

Witam wszystkich Rodziców, którzy poruszają się wgąszczu literatury dla najmłodszych i trochę starszych dzieci i chcieliby podzielić się radością z kupna dobrej książki lub irytacją z powodu kiepskiego nabytku. Zapraszam do dyskusji.

Z tego wpisu wynika, że w chwili tworzenia forum jego założycielka chciała stworzyć miejsce, w którym rodzice mogliby wymieniać się opiniami o zakupionych lub po prostu przeczytanych książkach. Zainteresowani pojawili się szybko i aktywnie uczestniczyli w życiu forum, wypowiadając się w wątkach założonych przez innych uczestników, a także tworząc własne. W tym początkowym okresie większość użytkowników forum w swoim pierwszym wpisie dokonywała auto-prezentacji: były to informacje o liczbie posiadanych dzieci, ich wieku, własnym wykształceniu, wykonywanym zawodzie lub hobby. Pojawiały się wpisy forumowiczek mieszkających poza granicami Polski, które forum traktowały jako źródło bezpośredniej informacji na temat rynku wydawniczego w kraju.

Przez lata funkcjonowania forum sposób przedstawiania się uczestników nie zmienił się, niezmienny pozostał też zakres podawanych informacji. Administracja forum nie narzuca nowym użytkownikom obowiązku witania się z innymi i pisanie o sobie, co zdarza się na innych forach, gdzie stałym elementem są wątki „Witam wszystkich”, „Przedstawmy się” itp. Na forum *Książki dziecięce, młodzieżowe* przedstawiają się tylko ci, którzy chcą i mówią o sobie tyle, ile chcą. Charakterystyczne jest, że w pierwszym swoim poście na forum przedstawiają się najczęściej rodzice, podczas gdy twórcy – najwyraźniej

z wrodzonej nieśmiałości – nie zaznaczają swojej obecności na forum (oczywiście nie dotyczy to tych, którzy ujawniają swoją tożsamość – te osoby wymienię w dalszej części referatu).

W wywiadzie opublikowanym w „Guliwerze”, którego Iwona Hardej udzieliła po dwóch latach istnienia forum, wskazane zostały cztery główne typy uczestników:

- pasjonaci literatury (nie tylko dziecięcej) – lubiący książki i chcący dzielić się informacjami o nich;
- osoby mieszkające za granicą, które zmuszone są kupować książki dla własnych dzieci przez Internet, bez możliwości wcześniejszego ich przejrzania; forum daje im możliwość uzyskania dodatkowych informacji o książkach;
- młodzi rodzice, szukający nie tylko propozycji konkretnych tytułów lektur dla zupełnie małego czytelnika, ale także zgłaszający się z prośbami o wskazówki, jak czytać dzieciom, o jakiej porze dnia, od jakiego wieku;
- osoby zawodowo związane z tworzeniem książki – autorzy, ilustratorzy lub wydawcy (2006, s. 44-45).

Taka typologia użytkowników forum odnosi się jedynie do jego aktywnych uczestników, którzy wypowiadają się w różnych wątkach lub wypowiedzieli się choć jeden raz. Niestety, trudno dotrzeć do osób, które ograniczają się jedynie do czytania forum, nawet jeżeli są zarejestrowanymi użytkownikami i zaglądają tu regularnie. Z wypowiedzi części aktywnych uczestników wynika jednak, że ich pierwszy etap uczestnictwa w forumowym życiu opierał się właśnie na biernym czytaniu i przeglądaniu wątków archiwalnych i tych pojawiających się na bieżąco. Oto przykładowe wpisy:

aniam123 *ja pierwszy raz odważyłam się „odezwać” ;-)* we wrześniu 2007 [...] *Wcześniej sporo podczytywałam, a raczej z wypiekami na twarzy wertowałam stare wątki.*

chaber69 *Z postów wynika, że napisałam pierwszy raz cokolwiek 15 czerwca 2007 r., ale czytałam je znacznie wcześniej (Powspominajmy...).*

W pierwszym okresie użytkownik sam decyduje się na swego rodzaju „milczące” przysposobienie i swoją aktywność ukierunkowuje na poznanie dotychczasowego dorobku forum, panujących na nim zasad i hierarchii. Taka postawa być może wiąże się ze specyfiką tego konkretnego forum, która odróżnia go od innych forów funkcjonujących w przestrzeni Internetu i sprawia, że nowi użytkownicy nie chcą u progu swego forumowego życia popełnić *faux pas*. Uczestniczą w nim osoby dorosłe (wśród aktywnych uczestników trudno znaleźć nastolatka), rzeczywiście zainteresowane tematem, posiadające orientację w ofercie rynku wydawniczego, dbające o wysoki poziom merytoryczny dyskusji, przestrzeganie netykiety oraz zasad poprawnej polszczyzny.

Ta szczególna atmosfera na forum sprawiła, że chętnie zaglądają tu osoby zawodowo związane z książką dziecięcą, choć nie zawsze zaznaczają swoją obecność: ilustratorka Iwona Chmielewska we wrześniu 2008 roku rozpoczęła dyskusję, w której proponowała podniesienie rangi książki obrazkowej między innymi przez nazywanie jej „książką obrazową”. Kilka miesięcy później w wątku poświęconym Europejskiemu Forum Ilustracji i toczącym się w jego ramach dyskusjom, napisała:

Marysia Ryll uświadomiła nam jaką siłę opiniotwórczą ma TO FORUM [...]. Na marginesie dodam z satysfakcją, że większość prelegentów używała terminu „książka obrazowa” lub zawieszała wdzięcznie głos na literce „k” mówiąc „książka obraz-k-owa”...:) Sporo ludzi czyta nasze ulubione forum (Konferencja..., [online]).

Mimo że zapewne wiele osób stara się zachować w Internecie swą anonimowość, to jednak są tacy, którzy uczestniczą w życiu forum – mniej lub bardziej aktywnie – i jednocześnie zaznaczają swoje zawodowe związki z książką. Na forum pojawiają się pod swoim nazwiskiem lub zaznaczając swój zawód zarówno pisarze (Wojciech Widłak, Zuzanna Orlńska, Romek Pawlak), jak i ilustratorzy (Iwona Chmielewska, Iwona Cała, Paweł Pawlak) a także wydawcy (Zakamarki), księgarze (Badet.pl, cudanakiju.pl), graficy, bibliotekarze. Pojawiają się także dziennikarze (Monika Obuchow, Agnieszka Si-

korska-Celejewska), tłumacze (Eliza Pieciul-Karmińska, Zuzanna Naczyńska) i osoby zajmujące się promocją książki dziecięcej (Magda Chmielewska – koordynator Rady Literackiej Fundacji ABCXXI).

W gronie osób najbardziej zaangażowanych we współtworzenie forum znajdują się blogerki – osoby piszące popularne blogi poświęcone książce dziecięcej:

- tattarak *Miniformy* <http://miniformy.blox.pl/html>
- lunatica *Polska ilustracja dla dzieci* <http://www.polskailustracja.dladzieci.pl/>
- steffa *Zorroblog* <http://znak-zorro-zo.blogspot.com/> oraz [1x365 http://ksiazkiobrazkowe.blogspot.com/](http://ksiazkiobrazkowe.blogspot.com/)
- anna_mrozi *Poza rozkładem* <http://pozarozkladem.blogspot.com/>
- rzezucha.ma *Stasiek poleca* <http://stasiekpoleca.blogspot.com/>
- kamienna5 *Czytanki-przytulanki* <http://czytanki-przytulanki.blogspot.com/>

Forum i blogi istnieją w przestrzeni polskiego Internetu, uzupełniając się nawzajem, współtworząc nieformalną sieć informacji o książce dla dzieci i młodzieży.

Bierne uczestnictwo w życiu forum, ograniczające się jedynie do śledzenia wpisów innych, nie dotyczy jedynie osób „publicznych”, ale także zwykłych internautów, których znaczna część rezygnuje z tworzenia nowych wątków i postów. W trzecią rocznicę powstania forum Iwona Hardej zainicjowała wątek „Lista obecności forumowiczów”. Jego celem miało być policzenie uczestników forum, gdyż portal gazeta.pl nie udostępnia takiej informacji administratorom swoich forów. W wątku wpisało się wtedy 266 osób, z których ok. 60% przyznała, że ich aktywność na forum ogranicza się do regularnego czytania, ewentualnie rzadkich wypowiedzi. Pojawiło się znaczne grono osób, których ten wątek skłonił do stworzenia pierwszego swojego postu na forum.

We wrześniu 2008 roku Iwona Hardej podjęła decyzję o rezygnacji z funkcjonowania forum w dotychczasowej formie. Od tego

momentu do uczestnictwa w dyskusjach dopuszczane były jedynie osoby będące jego użytkownikami jeszcze przed tą datą. Osoby nie znajdujące się na liście uczestników, miały możliwość tylko czytania wypowiedzi innych internautów, a aktywnym uczestnikiem mogły stać się po uzyskaniu zgody administratora, którym pozostała Iwona Hardej. W takim trybie forum funkcjonowało ponad trzy lata. W tym czasie w polskim Internecie rozwijały się inne inicjatywy związane z książką dziecięcą. Wiele osób było zainteresowanych czynnym uczestnictwem w życiu forum, lecz niestety musiały długo czekać na akceptację administratora. Forumowicze coraz częściej zwracali uwagę na konieczność długiego oczekiwania na możliwość pisania, więc w maju 2010 roku Iwona Hardej wyznaczyła dwie moderatorki, których zadaniem było wspieranie jej w utrzymywaniu ładu na forum oraz przyspieszenie rejestracji wciąż napływających nowych osób. Moderatorkami zostały aktywne forumowiczki z kilkuletnim stażem: Agnieszka Gil oraz Aneta Bohaczewska-Petryna. Pierwsza z nich pisze książki dla dzieci, prowadzi blog literacki, we Wrocławiu zainicjowała cykl spotkań dla dzieci zapoznających je z literaturą, a ponadto moderuje inne fora na portalu gazeta.pl. Druga jest psychologiem dziecięcym, prywatnie pasjonującym się literaturą, współpracuje z czasopismem „Ryms” i jest członkiem Rady Literackiej Fundacji ABCXXI. Ponowne otwarcie forum dla wszystkich zainteresowanych nastąpiło – na wniosek samych forumowiczów obawiających się, że miejsce ich dyskusji „umrze” – pod koniec października 2011 roku.

Dzięki zapoznaniu się z wypowiedziami nowych użytkowników, możliwe jest zidentyfikowanie drogi, która doprowadziła ich na *Książki dziecięce, młodzieżowe*. Wśród najczęściej podawanych przyczyn pojawienia się na forum podawano:

- poszukiwanie informacji o możliwości zakupu trudnodostępnej już książki; dotyczy to zarówno książek współczesnych, ale już nieosiągalnych w sieci księgarskiej, jak i książek z dzieciństwa dorosłych już dziś internautów;

- potrzeba zidentyfikowania tytułu książki: zapamiętanej z dzieciństwa na podstawie fragmentu lub zarysu fabuły lub widzianej przelotem w księgarni, wspomnianej w gazecie czy programie telewizyjnym;
- chęć pozyskania informacji o książkach dziecięcych związanych z określoną tematyką, adresowanych do pewnej grupy wiekowej;
- ogólna potrzeba wiarygodnego źródła o wartościowej książce dla dzieci.

Oczywiście, użytkownicy trafiają też na forum za pośrednictwem innych stron internetowych (blogów, portali) na których znajdują się wzmianki o nim; a także poprzez wyszukiwarki internetowe lub z czyjegoś polecenia. Forumowicze bowiem często deklarują, że polecają znajomym (i nieznajomym) gazetowe forum jako profesjonalne i obiektywne źródło informacji o literaturze dziecięcej.

Tematyka dyskusji

Dowodem wartości forum są nie tylko jego uczestnicy – niezależnie od tego, jak znakomite nazwiska noszą i jakie mają zasługi dla literatury dziecięcej – czy też sposób, w jaki prowadzą dyskusje. Ogromne znaczenie ma tematyka tychże dyskusji i ich poziom merytoryczny.

W ciągu ośmiu lat istnienia forum pojawiło się ponad 80 tysięcy postów. Przeglądając chronologicznie wątki z ostatniego roku (starsze przechodzą do archiwum i ich odnalezienie jest możliwe tylko poprzez forumową wyszukiwarkę), da się zauważyć, że pozytywny wpływ na aktywność forumowiczów miało otwarcie forum, które miało miejsce jesienią 2011 roku. W okresie od kwietnia do października 2011 roku średnia miesięczna liczba nowych wątków na forum wynosiła 57, a po otwarciu, od listopada 2011 do marca 2012 roku wzrosła do 120 miesięcznie.

Dorobek forum jest więc olbrzymi i stale rośnie, ale analizując całość tematyki poruszanej przez ostatnie osiem lat, można wyodrębnić pięć typów dyskusji:

- wątki „podstawowe”,
- wątki cykliczne,
- wątki „użytkowe”,
- dyskusje na tematy związane z kulturą dziecięcą,
- dyskusje opiniotwórcze.

Główna oś tematyczna, wokół której oscyluje większość dyskusji na forum, niejako zapowiedziana w pierwszym wpisie Iwony Hardej, to wymiana opinii na temat przeczytanych książek. Istotne jest to, że od samego początku forumowicze z własnej inicjatywy nie tylko zakładają wątki, pragnąc podzielić się radością z kontaktów z dobrą literaturą dziecięcą, ale także ostrzegają innych rodziców przed publikacjami niewartymi zainteresowania. Inne dyskusje, które można zaliczyć do „podstawowych”, istniejące już w pierwszym miesiącu działalności forum, to:

- Rozmowy na temat czytelnictwa i literatury dziecięcej: Od kiedy czytać dzieciom? Jakiego gatunku literackie? O jakiej porze dnia? Co zrobić, gdy dziecko nie słucha tekstu, tylko ogląda ilustracje? Jak zachęcić do samodzielnego czytania?
- Poszukiwanie książek odpowiednich dla danej kategorii wiekowej: Książeczki dla roczniaka; Biblioteczka dziesięciolatka; Fajne książki na 1,5 roczku itp.
- Odpowiedzi na prośby rodziców pragnących, aby literatura wsparła ich w rozwiązywaniu dziecięcych problemów: lęku przed ciemnością, pojawieniem się rodzeństwa, pierwszym dniem w przedszkolu, nieśmiałością itp.
- Prośby o wskazanie tytułu książki na podstawie zapamiętanych elementów fabuły.

Wątki cykliczne to dyskusje, które w zależności od charakteru pojawiają się raz w roku lub częściej. Na forum regularnie toczą się dyskusje o książkach związanych z obchodami świąt i ważnych dni, nawiązujące do rozpoczynającej się pory roku. Prowadzone są także rozmowy

o wydarzeniach związanych z książką dziecięcą: targach, konferencjach, wystawach, spotkaniach itp.

Wątki „użytkowe” grupują przydatne informacje na dany temat i są uaktualniane poprzez kolejne wpisy forumowiczów. Przynoszą informacje o akcjach promocyjnych w księgarniach (stacjonarnych i internetowych), ciekawych książkach pojawiających się w serwisach aukcyjnych, konkursach dla dzieci z książkową nagrodą, miejscach w Internecie poświęconych literaturze dziecięcej itp.

Grupa wątków związanych z kulturą dziecięcą służy rodzicom do wymieniać się informacjami i opiniami na temat innych, nie tylko literackich przejawów kultury, z którymi warto zapoznać najmłodszych. Przykładowe dyskusje to: „Filmy dziecięce i młodzieżowe w TV i z gazetą”, „Okoloksiążkowe gadżety”, „Audiobooki dla dzieci”, „Dzieje się na mieście”, „Anty-kolorowanki co polecacie?”, „Muzyka dla dzieci”. Popularność tych wątków, a także omawiana w nich problematyka, świadczy w pewien sposób o tym, że rodzice czytający dzieciom starają się nauczyć je nowych form spędzania czasu i aktywnego uczestnictwa w kulturze.

Ostatnia grupa tematów poruszanych na forum to dyskusje, które wiążą się bezpośrednio z problematyką literatury i książki dziecięcej. Dyskusje wywołują zazwyczaj: ukazanie się na rynku nowej książki, wyniki plebiscytu bądź konkursu książkowego, pojawienie się w prasie artykułu o książce dla dzieci, czy też refleksja jednego z forumowiczów nad jakimś aspektem literatury czy książki dziecięcej. Pod koniec 2011 roku na forum rozpoczęła się wymiana opinii na temat aktualności powieści Janusza Korczaka i tego, jak jego dzieła są przyjmowane przez współczesne dzieci. Dyskusja wzbudziła duże zainteresowanie, a z początkiem 2012 roku forum włączyło się w obchody Roku Korczaka. Korzystając z możliwości umieszczania na głównej stronie grafiki moderatorki po raz pierwszy w historii istnienia forum zamieściły na nim baner ze zdjęciami pisarza oraz hasłem „2012. Rok Korczaka. www.PrzystanekKorczak.pl. Nie ma dzieci. Są ludzie”.

Opiniotwórczy charakter miał wspomniany wcześniej wątek założony przez Iwonę Chmielewską, dotyczący ponownego zdefiniowania książki obrazkowej (a właściwie „obrazowej”, bo taką nazwę postulo-

wała autorka), tak aby nazwa w pełni oddawała specyfikę tej książki i podniosła jej rangę jako medium kulturowego. Podobnie w wątku „Styl czy sztampa” forumowicze rozmawiali o ilustratorach oraz ich ilustracjach i próbowali określić, które z nich są nowatorskie i świeże, choć można w nich rozpoznać rękę określonego artysty, a które są tylko kolejną kopią raz wypracowanego wzorca. To właśnie dyskusje na tematy związane z ilustracją wywołują największe zainteresowanie i najwięcej emocji uczestników. Wśród dyskutantów znajdują się zarówno tacy, którzy dopuszczają w ilustracji dla dzieci tylko proste linie, czystą kreskę i jasne barwy, jak i wielbiciel twórczości Józefa Wilkonja. Otwartość forum sprawia, że gromadzi ono ludzi o różnych poglądach i gustach, posiadających odmienne zdania co do edukacji kulturalnej i literackiej dzieci. Ostatecznie zawsze jednak łączy ich troska o tę edukację i o rozwijanie wrażliwości estetycznej najmłodszych.

Nowości wydawnicze i Lista książek dla dzieci

Szybki ilościowy rozwój rynku literatury dziecięcej i młodzieżowej sprawił, że wiele wydawnictw pozostawało niezauważonych na forum, mimo że zdawały się być warte zainteresowania. Aneta Bochaczewska-Petryna po przejęciu moderacji w 2010 roku wysunęła propozycję, aby sami forumowicze zajęli się informowaniem o nowościach wydawniczych. Została sporządzona lista wydawnictw (licząca 118 pozycji), które w swej ofercie posiadają książki dla młodego czytelnika, a chętni uczestnicy forum deklarowali „opiekę” nad wybranymi wydawnictwami, polegającą na regularnym informowaniu o planach wydawniczych i nowościach. Wątek poświęcony nowościom miał posiadać w tytule nazwę wydawnictwa oraz datę roczną lub miesięczną, a w postach miały pojawiać się takie informacje, jak: autor, ilustrator, tytuł, opis ze strony wydawnictwa, link do książki na stronie WWW wydawnictwa oraz zdjęcie okładki. Na potrzeby akcji „Tropiciele nowości” została opracowana tabela podająca, kto jest „opiekunem” danego wydawnictwa i kiedy na forum pojawił się ostatni wpis na temat nowości. „Tropiciele” błyskawicznie przystąpili do działania i już w maju 2010 roku na forum pojawiły się wątki przekazujące wiadomości o zapowiedziach i nowościach. Zgodnie z przyjętymi zasadami te wątki miały mieć charakter

jedynie informacyjny, wszelakie dyskusje i dzielenie się refleksjami na temat przedstawianych książek miały być prowadzone odrębnie.

Wydłużanie się listy wydawnictw objętych akcją sprawiło, że forum zostało niemal zasypane wątkami o nowościach, a ich ilość pokazała zmniejszającą się liczbę swobodnych dyskusji inicjowanych przez forumowiczów. Było to okazją do kolejnej rozmowy na temat otwarcia forum dla wszystkich chętnych dyskutantów oraz zmodyfikowania zasad prezentowania nowości. Jesienią 2011 roku dopuszczono możliwość wymiany opinii w wątkach o nowościach, ponadto wszystkie te dyskusje zostały zebrane w jednym wątku pt. „Nowości wydawnicze”, który został umieszczony na widocznym miejscu. Aktualnie akcja nadal jest rozwijana, bierze w niej udział około 25 osób, które śledzą katalogi wydawnicze, strony WWW wydawnictw, a także ich profile na portalach społecznościowych i przekazują pozyskane wiadomości na forum.

Kolejna inicjatywa forumowa została niejako zainspirowana listą książek rekomendowanych przez Fundację ABCXXI, do której wielu forumowiczów zgłaszało uwagi uważając, że niektóre tytuły nie powinny się na niej znaleźć, a innych z kolei brak. W listopadzie 2010 roku pojawiła się na forum propozycja, aby jego użytkownicy stworzyli własną listę rekomendacji literackich dla najmłodszych. Rozwinęła się na ten temat dyskusja. Zadawano pytania: Czy na pewno kolejna lista jest potrzebna? Czy to będzie inicjatywa długofalowa, czy też zapal twórców szybko się wypali? Ostatecznie jednak dwie forumowiczki: beasjf oraz per-vers zdecydowały się w styczniu 2011 roku na utworzenie forum *Lista Książek dla Dzieci*, które z założenia ma być agendą *Książek dziecięcych, młodzieżowych*. Nowe forum ma być poświęcone prezentacji ulubionych książek własnych dzieci.

Główną oś forum stanowią wątki odpowiadające kategoriom wiekowym (z odstępem rocznym) od „0+” do „12+” oraz „14+” i „16+”, w których każdy zainteresowany wielbiciel literatury dziecięcej i młodzieżowej może dopisywać swoje propozycje, podając tytuł książki, autora oraz własną opinię (recenzję) na jej temat. Równoległe z kategoriami wiekowymi funkcjonują wątki poświęcone audiobookom, przewodnikom dla dzieci, grom oraz filmom. Przez 15 miesięcy funk-

cjonowania forum (do kwietnia 2012 roku) pojawiło się na nim 200 postów polecających książki. Najwięcej wpisów zgromadziły „przed-szkolne” kategorie wiekowe czyli „2+”, „3+” i „4+” (odpowiednio: 50, 33 i 33 posty), kilkanaście rekomendacji zawierają wątki gromadzące literaturę dla dzieci w wieku od pięciu do sześciu lat oraz maluchów poniżej dwóch lat. Najmniej tytułów znajdzie dla siebie osoba szukająca literatury dla dzieci powyżej siedmiu lat, ponieważ każdy z tych wątków zawiera mniej niż 10 postów. Taki rozkład zainteresowania recenzentów wiąże się zapewne z faktem, że informacji o książkach dla dzieci poszukują najczęściej rodzice najmłodszych i to oni są najaktywniejsi. Kiedy dzieci forumowiczów dorastają i stają się świadomymi i samodzielnymi czytelnikami, rodzice już nie pośredniczą w ich kontaktach z literaturą.

Przyrost ilościowy książek dla dzieci i młodzieży na polskim rynku wydawniczym nadal postępuje, co daje gwarancję, że forum *Lista Książek dla Dzieci* będzie potrzebne i będzie się rozwijać.

Fenomen forum *Książki dziecięce, młodzieżowe* opiera się na tym, że po wielu latach wirtualnego istnienia stworzyło ono stabilną i stale rozwijającą się społeczność, która coraz częściej ma odzwierciedlenie w świecie realnym. Od początku istnienia forumowicze spotykali się nie tylko z okazji jubileuszu forum, ale także na targach, wystawach i konferencjach. Wytworzyło to między nimi silne więzi i poczucie, że tworzą wspólnie miejsce – unikalne i głęboko oddziałujące nie tylko na ich własne zainteresowania i pasje. Pojawiające się na forum reklamy wydawców i księgarzy, które zgodnie z netykietą są usuwane przez moderatorów, to dowód na to, że zaistnienie na forum jakiegoś tytułu książkowego wpływa na jego popularność. Podobnie wzmianki o sprawach dyskutowanych na forum, pojawiające się w referatach twórców i badaczy literatury dziecięcej w czasie konferencji i indywidualnych prelekcji świadczą, że jest to medium opiniotwórcze i cenione przez znawców.

Największą wartość forum stanowią jego użytkownicy, których większość to nie literaturoznawcy czy bibliotekarze, ale po prostu rodzice doceniający znaczenie literatury w rozwoju dziecka. Ich opinie wyrażane w dyskusjach cechuje:

- dążenie do obiektywizmu, mimo zauważalnego zabarwienia emocjonalnego;
- wysoki poziom merytoryczny – są to ludzie mający orientację na rynku książki, potrafiący ocenić, czy dany tytuł wnosi coś nowego, czy też powtarza znane już treści;
- prawdziwość – uczestnicy forum często opisują, jak ich dziecko zareagowało na konkretną książkę; niekiedy są to historie przedstawiające rozwiązanie jakiegoś dziecięcego problemu dzięki kontaktom z literaturą; zatem forum to zbiór *case study*;
- wysoka wartość – są to opinie pochodzące od najbardziej wartościowej grupy klientów: świadomych, dbających o wysoki poziom, aktywnie poszukujących nowości (Mazurek G., 2003, s. 9).

Wszyscy zainteresowani książką dla najmłodszych witani są na forum tekstem autorstwa Iwony Hardej, doskonale oddającym jego specyfikę, który zapewne zachęci jeszcze wielu kolejnych użytkowników do zanurzenia się w świat literatury dziecięcej:

Uwaga!

Miejsce silnie uzależniające, wnerwiające, drenujące portfel. Bywają tu maniacy, którzy się do siebie uśmiechają, puszczają oczka i uprawiają prywatę na każdym kroku. Zapraszamy czytelników, autorów, ilustratorów, wydawców, bibliotekarzy, księgarzy, drukarzy i w ogóle każdego, komu trzęsą się dłonie, gdy słyszy słowo „KSIĄŻKA”. Zgłaszasz się na własną odpowiedzialność, ryzykujesz wiele! (Książki dziecięce..., [online]).

BIBLIOGRAFIA

- Dlaczego „Bromba”?*, [online], [dostęp: 25.03.2012], dostępny w Internecie: <<http://bromba.pl/dlaczbrom.htm>>
- Hardej I. (2006), *Wirtualna Bromba*. Rozm. A. Satława. „Guliwer”, nr 2, s. 43-45
- Konferencja o europejskiej sztuce ilustracji*, [online], [dostęp: 21.03.2012], dostępny w Internecie: <http://forum.gazeta.pl/forum/w,16375,95679118,95679118,Konferencja_o_europejskiej_sztuce_ilustracji.html>
- Książka obrazowa – próba nowego pojęcia :)*, [online], [dostęp: 30.03.2012], dostępny w Internecie: <http://forum.gazeta.pl/forum/w,16375,84622245,107465271,Re_Ksiazka_OBRAZOWA_proba_nowego_pojecia_.html>
- Książki dziecięce, młodzieżowe*, [online], [dostęp: 30.03.2012]. Dostępny w Internecie: <http://forum.gazeta.pl/forum/f,16375,Ksiazki_dzieciace_mlodzielowe.html>
- Kulik M. (2007), *Książka dla młodego*, „Guliwer”, nr 1, s. 19
- Mazurek G. (2003), *Wirtualne społeczności konsumenckie*, [online], [dostęp: 30.03.2012]. Dostępny w Internecie: <http://www.grzegorzmazurek.pl/download/Z2Z4L2dtYXp1cmVrL3BsL2Rl-ZmF1bHRfb3Bpc3kvNDcvMS8x/spolecznosci_aekatowice.pdf>
- Olszański L. (2006), *Dziennikarstwo internetowe*, Warszawa, Poltext, ISBN 978-83-60501-00-9
- phpBB: A Brief History*, [online], [dostęp: 25.03.2012]. Dostępny w Internecie: <<http://www.phpbb.com/about/history/>>
- Powspominajmy – początki forum i jego magia*, [online], [dostęp: 26.03.2012], dostępny w Internecie: <http://forum.gazeta.pl/forum/w,16375,132905538,132905538,Powspominajmy_poczatki_forum_i_jego_magia.html>

AN INTERNET FORUM AS A FORM OF POPULARIZATION OF KNOWLEDGE ABOUT CHILDREN'S AND YOUTH LITERATURE DISCUSSED BY THE EXAMPLE OF CHILDREN'S AND YOUTH BOOKS FORUM

The article describes new type of popularization of knowledge about children's and youth book which is Internet forum. Author presents as an example Children's and youth books forum (part of Gazeta.pl website) and describes its functioning rules of this tool. Its destination is to share know -ledge about modern issuing production which is addressed to young people. The article also presents the history and development of the forum, which at the beginning was a meeting place of small group of parents who searched valuable books for children. Nowadays it is important internet medium created by parents, writers, publishers, librarians, booksellers and other literature experts and fans.

Author analyses placed on forum contents which were to show the most interesting topics and subjects for users. Forum initiatives ("sub-forum" Children's books list and News trailers) which help users to find out in the modern book market and spread the literature among children and young are also discussed.